

WERK GELD TECHNOLOGIE DUURZAAMHEID MONDIALISERING

Op weg naar het einde van boek en krant op papier

Over twintig jaar bestaat de krant op papier niet meer, zeggen kenners. Vanaf dat moment worden kranten, maar ook boeken en tijdschriften, massaal gedrukt op digitaal papier. Een bedrijfje uit Almere helpt uitgevers met hun eerste experimenten op het gebied van elektronisch publiceren.

Het Nederlandse krantenwezen is als een terminale patiënt die een laatste moment van helderheid beleeft: de drukpersen draaien op volle toeren dankzij de komst van vier gratis kranten en het al wat oudere *nrc.next*. Maar de toekomst voor de eeuwenoude informatiedrager is somber. Nog een paar decennia hooguit, en dan is het gebeurd met de papieren versie.

Microsoft voorziet het einde in 2020, en ook uit minder verdachte hoek komen geluiden dat het gebruik van papier voor het distribueren van inkt eindig is: Ifra, een internationaal dagbladinstituut, denkt dat kranten massaal zullen overstappen op elektronische edities omdat daarmee fors bespaard kan worden op distributiekosten.

Om die reden zal binnen twee decennia geen courantier nog publiceren op papier, denkt ook Roger Fidler, directeur nieuwe technologie aan de Missouri School of Journalism.

Het boek lijkt het ook zwaar te krijgen. Met de komst van digitale leesapparaten als de Kindle van Amazon en de Nederlandse iLiad, lijkt 2008 het jaar van de waarheid te worden. Als de ontwikkelingen hier net zo stormachtig verlopen als bij de omschakeling van lp naar cd in de jaren tachtig, of het recente einde van de videoband door de opkomst van dvd, heeft het boek zijn langste tijd gehad.

Deze onheilsboodschappen zijn voor uitgevers reden op zoek te gaan naar alternatieven. Noodgedwongen moeten zij de digitalisering van hun producten vorm gaan geven. In hun zoektocht naar de heilige graal staan diverse - veelal jonge - bedrijfjes gereed om de weg naar het digitale kranten- en boekenuniversum te wijzen.

Een van de ondernemingen die werken aan het einde van boek en krant zoals we die kennen, is Publitas, een jong bedrijfje met vijftien werknemers, gevestigd in de Almeerder Literatuurwijk, in een straat die - bijna plagend lijkt het - Binderij heet.

'Conversie is ons sleutelwoord', zegt oprichter en directeur Guillermo Sanchez (28). Hoe maak je informatie die nu op papier wordt verspreid elektronisch beschikbaar, zoals op pdf of elektronisch papier, of via het beeldscherm van mobiele telefoons, op websites of zelfs met digitale schoolborden?

Dat is minder makkelijk dan het lijkt, omdat elke drager zijn eigen voor- en nadelen heeft. Op het kleine scherm van de iLiad past geen krantenpagina, en het apparaat kan nog geen kleur weergeven. Een computerscherm leent zich weer niet goed voor het lezen van lange teksten en is niet zo makkelijk mee te nemen. En hoe vertaalt je een krantenpagina, met koppen, foto's en inzetjes naar een mobiele telefoon?

De grote uitgevers bij wie Sanchez langs mag komen, zoeken de oplossing voor hun probleem vaak in de techniek, zegt hij. In een iLiad, of in een umpc (een draagbare mini-pc). Of in een nieuwe website waar een community aan 'hangt'.

Daar ligt de oplossing nu juist niet, stelt Sanchez. Uitgevers die willen inspelen op de veranderende markt kopen niet een nieuw foefje, maar nemen een strategische beslissing die ingrijpt op veel processen. 'Een uitgeverij is een geliede machine', zegt Sanchez. 'Als je daar media aan gaat toevoegen, loopt de boel al snel vast, doordat die een andere manier van werken vereisen, waarop de uitgeverij niet is ingericht.'

Een andere manier van werken vergt een cultuuromslag; deadlines verschuiven, er komt een nieuw redactiesysteem, redacteurs moeten soms gaan beeldbewerken. 'Je gaat andere dingen van je werknemers vragen. Daar moet je ze op voorbereiden.' Dat gebeurt te weinig, vindt Sanchez. Nu wordt vaak nieuwe software geïnstalleerd, eventueel vergezeld van een cursus, en dat wordt dan crossmediaal uitgeven genoemd.

Om te voorkomen dat de overstap naar elektronisch publiceren vastloopt, is het noodzakelijk dat

het volledige management zich schaaft achter het nieuwe uitgeefproces en dat het bedrijf bereid is er flink in te investeren en er langdurig energie in te blijven steken.

Met deze voorwaarden verzekert de Publitas-directeur zich in elk geval van klanten die flink in de buidel willen tasten. 'Zeker. Maar als je het op een andere manier wilt aanpakken, lukt het niet. Je ziet dat bedrijven hiertoe alleen bereid zijn als de nood hoog is. Dat is bij veel uitgevers het geval.' Publitas, opgericht in 2005, haalde in 2006 een omzet van ongeveer drie ton, met een kleine winst. Vorig jaar werd het bedrijf uitgebreid tot vijftien werknemers en steeg de omzet tot ongeveer acht ton.

Sanchez zegt dat hij zijn onderneming bescheiden wil laten groeien, onder meer omdat hij veel andere succesvolle softwarebedrijfjes juist tijdens de groeifase zag sneuvelen, doordat het management de expansie niet kon bijbenen. 'Maar we hadden ook een marketingprobleem. Bedrijven wisten ons gewoon niet te vinden.'

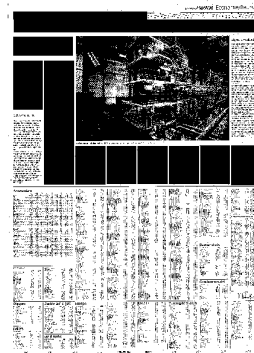
De vorig jaar opgetuigde salesafdeling moet dat probleem oplossen.

Hoewel Publitas nog geen drie jaar bestaat, heeft het bedrijfje uit Almere al een dependance in Dubai. Daar werken tientallen programmeurs van Iraanse en Pakistaanse afkomst aan softwareoplossingen die voor de Nederlandse markt zijn bedacht. Dubai is volgens Sanchez een uitgelezen vestigingsoord voor dit soort bedrijven, omdat het politiek stabiel is, waardoor hoogopgeleide werknemers uit landen met een minder stabiel klimaat er graag en tegen een relatief laag tarief werken.

Bovendien is Dubai goed bereikbaar, waardoor hij geregeld bij het bijkantoor langs kan.

Niettemin overweegt Publitas het belang in de vestiging in Dubai af te stoten, omdat Sanchez merkt dat door de cultuurverschillen niet altijd optimaal kan worden gewerkt. 'Je moet enorm veel energie in je programmeurs steken als je wilt dat ze met creatieve oplossingen komen. Dat is lastig op afstand te doen. Daardoor ben ik niet altijd tevreden over de innovatiegraad en de kwaliteit uit Dubai.'

Bard van de Weijer



Elektronisch papier

Elektronisch papier moet de nieuwe drager worden voor krantenberichten en novellen. Elektronisch papier leest net zo prettig als de oervariant, doordat het zon- of lamplicht reflecteert. Normale computerschermen worden via de achterzijde verlicht, waardoor de leeservaring minder prettig is. Een ander voordeel van digitaal papier is dat het nauwelijks stroom verbruikt. In laboratoria wordt gewerkt aan een oprolbare vorm.

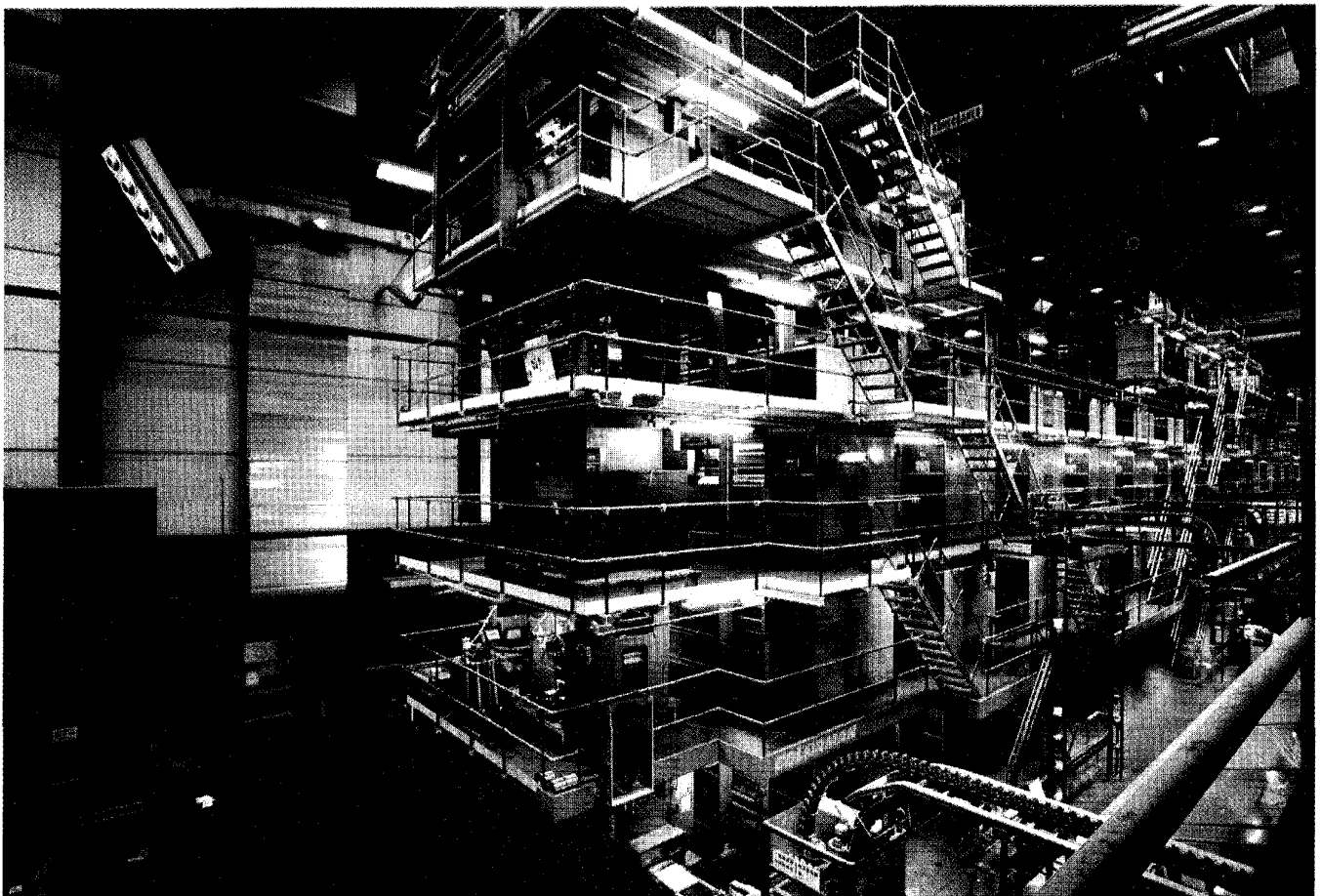
De eerste leesapparaten met digitaal papier zijn inmiddels te koop. Een ervan is Nederlands: de iLiad. Deze apparaten kunnen nog geen kleur weergeven, maar dat gaat snel veranderen. LG.Philips presenteerde begin januari elektronisch papier dat miljoenen kleuren kan weergeven in een hoge resolutie. Dit 'papier', dat flexibel is, heeft de omvang van een A4'tje. Wanneer de eerste apparaten met het nieuwe papier te koop zijn, kan de producent nog niet zeggen.

Digitaal schoolbord

Publitas levert onder meer software die 'papier' tijdschriften omzet in een digitale equivalent. De basis voor digitale tijdschriften vormen de pdf-documenten die veel uitgevers gebruiken voor hun productieproces. Een pdf is een exacte digitale kopie van originele pagina's uit een tijdschrift. Publitas-directeur Sanchez erkent dat deze vorm van digitaal publiceren te veel een recht-toe-rechtaanvertaling is van een bestaand medium naar een digitale variant. 'Maar doordat veel uitgevers hun pdf zien als een restproduct, kunnen ze met deze software tegen lage kosten hun tijdschrift online zetten.'

Spannender wordt het al met zogenoemde web-only-tijdschriften, die dus niet meer op papier verschijnen. Het Belgische weekblad *Knack* maakte vorig jaar met deze techniek een nummer dat alleen in digitale vorm verscheen. *National Geographic junior* experimenteert met tijdschriften waarin allerlei multimediale elementen worden toegevoegd, zoals video-reportages van verslaggevers en bewegende graphics.

Publitas ontwikkelde voor uitgeverij Malmberg de software voor digitale schoolborden. Dit zijn schoolborden waarbij het krijtje is vervangen door de muis en waarbij het schoolboek met een beamer wordt geprojecteerd. De docent kan op het schoolbord tekenen en het bestaande lesmateriaal uitbreiden met audio- en videofragmenten.



De drukpersen in de drukkerij van PCM, uitgever van onder meer *de Volkskrant*. Foto Bart Muhi